

Przyrodniczy eksperyment

2015-03-23

W dniach 17-18 marca 2015 r. odbyła się krajowa konferencja „Ogień a gospodarka leśna i ochrona przyrody”, w której uczestniczyli przedstawiciele Państwowej Straży Pożarnej, Lasów Państwowych szczebla centralnego i służb wojewódzkich. W konferencji udział wzięli Halina Liberacka – Regionalny Konserwator Przyrody we Wrocławiu, Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Katarzyna Łapińska – naczelnik Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Część stacjonarna odbyła się w Łagowie, podczas której uczestnicy poznali temat celowego wypalania wykorzystywanego w leśnictwie i w ochronie przyrody, stosowany w Niemczech, Szwecji i Hiszpanii, gdzie metoda ta – pod ścisłym nadzorem – stosowana jest od lat.

Podczas sesji terenowej pod nadzorem Państwowej Straży Pożarnej i w sposób kontrolowany, na terenie dawnego poligonu wojskowego w Nadleśnictwie Przemków wypalonych zostało około 5,5 ha wrzosowisk. Wrzosowiska położone są w granicach obszaru Natura 2000 Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, którego jednym z głównych przedmiotów ochrony jest siedlisko przyrodnicze 4030 suche wrzosowiska *Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylon*. W Polsce wrzosowiska powstawały głównie w wyniku działalności człowieka, m.in. poprzez rozjeżdżanie pokrywy roślinnej. Do czasu, gdy w obrębie przedmiotowych wrzosowisk prowadzone były ćwiczenia wojskowe, siedlisko podlegało okresowemu przeorywaniu i wypalaniu, a warstwa roślinności była usuwana, co wpływało pozytywnie na odnowienie i utrzymanie wrzosowisk. Po zarzuceniu użytkowania poligonów wrzosowiska podlegają procesowi sukcesji, który – bez podjęcia odpowiednich działań ochronnych – doprowadzić może do zaniku ww. siedliska przyrodniczego.

Sprawdzenie skuteczności wypalania wrzosowisk jako metody czynnej ochrony tego siedliska było inicjatywą Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, która uzyskała pozytywną opinię Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Należy podkreślić, że plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wrzosowisko Przemkowskie (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z 18 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015) wskazuje na konieczność podjęcia działań z zakresu ochrony czynnej w odniesieniu do siedliska 4030 Suche wrzosowiska polegające m.in. na usuwaniu gatunków drzewiastych, w tym sosny *Pinus sylvestris* i brzozy *Betula pendula*, z jego powierzchni. Inną metodą pozwalającą na zapobieganie sukcesji na powierzchni siedliska jest jego koszenie, jednakże takie działanie według specjalistów może nie przynieść zakładanego rezultatu – koszenie może ułatwić roślinom trawiastym zajmowanie powierzchni siedliska i wypieranie wrzosu.

Nadzór nad eksperymentem sprawowały 24 zastępy Straży Pożarnej i służby leśne, a także grupa ekspertów w tym m.in. prof. Ryszard Szczygiel, szef Laboratorium Ochrony Przeciwożarowej Lasu w Instytucie Badawczym Leśnictwa oraz prof. Johann G. Goldamer z Instytutu Chemii im. Maxa Plancka na Uniwersytecie we Freiburgu, szef Globalnego Centrum Monitorowania Pożarów (GFMC) i ekspert ONZ w dziedzinie pożarów lasów.

W celu sprawdzenia wpływu wypalania wrzosowisk na stan siedliska konieczne będzie prowadzenie monitoringu, który pozwoli ocenić, czy metoda może być stosowana na innych powierzchniach i czy rzeczywiście będzie efektywnie służyć zachowaniu siedliska.

Należy podkreślić, że przeprowadzone wypalanie było eksperymentem naukowym uzasadnionym interesem ochrony przyrody, które poprzedzono przeproszeniem zwierzyny z wrzosowiska. Skuteczność tej metody ochrony czynnej wrzosowisk została potwierdzona w innych krajach, a całość zadania odpowiednio zabezpieczona przez Państwową Straż Pożarną. W tym przypadku miejsce miało sytuację odmienną aniżeli w przypadku nielegalnego wypalania traw na łąkach, pastwiskach i nieużytkach, które nie tylko stwarzają realne zagrożenie dla przyrody, ale również dla ludzi i ich dobytku - art. 124 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody stanowi, że zabrania się wypalania łąk, pastwisk, nieużytków, rowów, pasów przydrożnych, szlaków kolejowych oraz trzcinowisk i szuwarów.

Wypalanie wrzosowisk w ramach ochrony czynnej siedliska, Wrzosowisko Przemkowskie – 17-18 marca 2015 r.

